

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Toshkent davlat agrar universiteti
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
S.G. Boboyev
2025 yil "04" 04
Ko'yxatga olindi: № BD- 60811000-1.10
2025 yil "04" 04

REZAVOR MEVACHILIK
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	800 000	Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq, xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60811800	- Meva-sabzavotchilik va uzumchilik

Mazkur o'quv dasturi dunyoning e'tirof etilgan xalqaro QS va THE reytinglarida nufuzli TOP-300 talikka kirgan quyidagi oliy ta'lim tashkilotlarining ta'lim dasturlari asosida ishlab chiqilgan.

№	Universitet nomi	QS	THE	O'quv dasturidagi mavzu nomi	Kiritilgan qo'shimcha va o'zgartirish-lar	Havolalar
1	Gadjah Mada University	224	1200	1-mavzu: Mevali ekinlarga kirish Introduction to fruit plants.	Hovli bog'dorchiligi va meva yetishtirish	https://drive.google.com/file/d/1TelO2q33gM5ew7zcm1JlP_5Q3n4zpWXY/view
2	CALIFORNIA, Davis (UC Davis) University	114	28	7-mavzu: Meva va yong'oq ekish tizimlari Fruit & Nut Cropping Systems	O'simliklar fanlari	https://catalog.ucdavis.edu/departments-programs-degrees/plant-sciences/plant-science-bs/#requirements-text
3	Michigan State University	161	122	10-mavzu: Daraxt va butalarni kesish Pruning Trees and Shrubs	Daraxtlar va butala	https://www.canr.msu.edu/foundationsof-gardening/uploads/files/Final%20Syllabus%20with%20header-WEBSITE%20VERSION.pdf

Fan/modul kodi PZMB 2304	O'quv yili 2025-2026	Semestr 3	Kreditlar 4
Fan/modul turi Tanlov fani	Ta'lim tili O'zbek	Haftadagi dars soatlari	4
1.	Fanning nomi REZAVOR MEVACHILIK	Auditoriya mashg'ulotlari (soat) 48	Mustaqil ta'lim (soat) 72 Jami yuklama (soat) 120
2.	<p>I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad - mutaxassislarni rezavor mevalilikni hozirgi ahvoli, asosiy rivojlanish istiqbollari va o'simliklarni etishtirish, Rezavor mevalilik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari bilan tanishtirish.</p> <p>Fanning asosiy vazifasi - bakalavr talabalariga "Rezavor mevalilik" shunga o'xshash qator mevalilikka oid fanlarni muvaffaqiyatli o'zlashtirishi uchun zarur bo'ladigan tayanch bilimlarni beradi. Fan yuzasidan asosiy tushunchalar. Uning boshqa amaliy hamda nazariy fanlar bilan aloqasi. Rezavor mevalilikni qishloq xo'jaligini rivojlantirishning asosi. Rezavor mevalilikning xalq xo'jaligida tutgan o'rni. Rezavor mevalardan olinadigan iqtisodiy samara va uni oshirish yo'llari.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Mevali ekinlarga kirish. O'zbekiston Respublikasi va boshqa rivojlangan mamlakatlarda meva va rezavor meva o'simligini kelib chiqishi, tarqalishi, xalq xo'jaligidagi ahamiyati va respublikadagi rivojlanish istiqbollari. Meva va rezavor mevalarni sanoat darajasida asosiy yetishtiruvchi davlatlar. Respublikadagi meva va rezavor mevalarni sanoat darajasida etishtiriladigan tumanlari.</p> <p>2-mavzu. Rezavor meva o'simliklarining tashqi muhit omillariga bo'lgan talabi. Meva usimliklariga tashqi muhit asosiy faktorlarining ta'siri- yorug'lik, issiqlik, (qishga va sovuqga chidamligi, mevali usimliklarni sovuqqa chidamligini mexanizmi, yer osti va yer ustki qismlarini sovuqqa chidamligini xususiyatlari va o'simliklarini sovuqga chidamligini oshirish) namlik, xavo va shamol, tuproq, rel'ef, oziq moddalar va mikroorganizmlar.</p> <p>3-mavzu. Rezavor mevalar ko'chatini ko'paytirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash Rezavor meva o'simliklarini jinsiy (urug'dan) va jinsiz (vegetativ) yo'l bilan ko'paytirish. Ko'chatzorning axamiyati va vazifalari. Zamonaviy rezavor meva ko'chatzorini barpo qilish uchun joy tanlash va namunalari ko'chatzor barpo qilish. Rezavor mevalar ko'chatini yetishtirish usullari. Rezavor mevalar ko'chatini ko'paytirishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash va ko'chatlarni parvarishlash.</p>		

4. Adilov X.A., Yenileev N.Sh., Namozov I.Ch. "Mevachilik" amaliy mashg'ulotlar bo'yicha o'quv qo'llanma. – Toshkent - 2023	4. Adilov X.A., Yenileev N.Sh., Namozov I.Ch. "Mevachilik" amaliy mashg'ulotlar bo'yicha o'quv qo'llanma. – Toshkent - 2023
5. O'zbekiston Respublikasi hududida ekish uchun tavsiya etilgan qishloq xo'jalik ekinlari Davlat Reestri. T., 2024.	5. O'zbekiston Respublikasi hududida ekish uchun tavsiya etilgan qishloq xo'jalik ekinlari Davlat Reestri. T., 2024.
Axborot manbalari: 1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portal. 2. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. www.ziynet.uz - O'zbekiston Respublikasi elektron kutubxona milliy bazasi.	Axborot manbalari: 1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portal. 2. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. www.ziynet.uz - O'zbekiston Respublikasi elektron kutubxona milliy bazasi.
7. Fanning o'quv dasturi Toshkent davlat agrar universiteti Ilmiy Kengashining 2025 yil "04" <u>04</u> dagi 13 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.	7. Fanning o'quv dasturi Toshkent davlat agrar universiteti Ilmiy Kengashining 2025 yil "04" <u>04</u> dagi 13 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8. Fan/modul uchun ma'sullar: D.U.Janakova ToshDAU "Mevachilik va uzumchilik" kafedrasida dotsenti, q.x.f.f.d A.Qurbonmurodov - ToshDAU "Mevachilik va uzumchilik" kafedrasida katta o'qituvchisi, q.x.f.f.d.	8. Fan/modul uchun ma'sullar: D.U.Janakova ToshDAU "Mevachilik va uzumchilik" kafedrasida dotsenti, q.x.f.f.d A.Qurbonmurodov - ToshDAU "Mevachilik va uzumchilik" kafedrasida katta o'qituvchisi, q.x.f.f.d.
9. Taqrizchilar: Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent A.A.Qosimov; Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent M.A.Ochilov	9. Taqrizchilar: Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent A.A.Qosimov; Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent M.A.Ochilov

	<p>– rezavor mevalarni etishtirishda zamonaviy va istiqbolli navlar guruxlarini;</p> <p>– rezavor meva ekinlari etishtirish texnologik kartasini tuzishni;</p> <p>– hosilni yig'ishtirishda mexanizatsiyadan to'liq foydalanishni o'zlashtirishni;</p> <p><i>malakalarga ega bo'lishi kerak.</i></p>
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <p>- ma'ruzalar;</p> <p>- interfaol keys – stadilar;</p> <p>- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol javoblar);</p> <p>- guruhlarda ishlash;</p> <p>- taqdimotlarni qilish;</p> <p>- individual loyihalar;</p> <p>- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.</p>
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, i yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Normuratov I., Janakova D.U., Berdiyev "Rezavor mevachilik" o'quv qo'llanma. Toshkent - 2020. 2. Namozov I.Ch., Xomidjonov A.A., Sattorov O.O. Meva ekinlari biologiyasi. Toshkent-2024. O'quv qo'llanma. 3. Ostanaqulov T.E., Narziyeva S.X. va G'ulomov B. "Mevachilik asoslari" Toshkent - 2011. 4. Berdiyev E., Janakova D.U. "Tanga darmon mevalar", monografiya Toshkent – 2024. 5. Mark Rieger. Introduction to Fruit Crops. Text edition. 2007 6. Stephen Skelton MW. Horticulture: Viticulture (2nd Edition). 2020 <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M. PQ-4246-son "O'zbekiston Respublikasida bog'dorchilik va issiqxona xo'jaligini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida". Prezident Qarori. – Toshkent, 2019 yil 20 mart. 2. Mirziyoyev Sh.M. PQ-216-son "Agra sohada ilm-fan, ta'lim va ishlab chiqarishni integratsiya qilish orqali sifat va samaradorlikni oshirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" Prezident Qarori. – Toshkent, 2023 yil 07 iyul.. 3. Рыбаков А.А., Остроухова С.А. Плодоводство Узбекистана. Тошкент - 1981. Ўқув қўлланма.

4-mavzu. Qulupnayning biologik xususiyatlari va yetishtirish texnologiyasi

Talabalarni O'zbekistonda rayonlashtirilgan qulupnay o'simligining xo'jalik va yetishtirish texnologiyasi, ertapisharlik va tez xosilga kiruvchi navlar, ularning yer ostki va yer ustki qismlarini tuzilishi va rivojlanishi, gullari va ularni changlanishi va xosil tugishi, meva va rezavor meva usimliklarini jadal o'stirish usullari, ulardan sifatli xosil yetishtirish omillari, kichik maydonda ko'p xosil yetishtirish texnologiyalari bilan tanishtirish.

5-mavzu. Xo'jag'atning (malina) biologik xususiyatlari va yetishtirish texnologiyasi

Talabalarni O'zbekistonda rayonlashtirilgan qulupnay o'simligining xo'jalik belgilari va etishtirish texnologiyasi, ertapisharlik va tez xosilga kiruvchi navlar, ularning yer ostki va yer ustki qismlarini tuzilishi va rivojlanishi, gullari va ularni changlanishi va xosil tugishi, meva va rezavor meva usimliklarini jadal o'stirish usullari, ulardan sifatli xosil yetishtirish omillari, kichik maydonda ko'p xosil yetishtirish texnologiyalari bilan tanishtirish.

6-mavzu. Qorag'atning (smorodina) biologik xususiyatlari va yetishtirish texnologiyasi

Talabalarni O'zbekistonda rayonlashtirilgan qorag'at navlarini tavsifi, o'simligining xo'jalik belgilari va yetishtirish texnologiyasi, ertapisharlik va tez xosilga kiruvchi navlar, ularning yer ostki va yer ustki qismlarini tuzilishi va rivojlanishi, gullari va ularni changlanishi va xosil tugishi, meva va rezavor meva usimliklarini jadal o'stirish usullari, ulardan sifatli xosil yetishtirish omillari, kichik maydonda ko'p xosil yetishtirish texnologiyalari bilan tanishtirish.

7-mavzu. Maymunjonning (ejevika) biologik xususiyatlari va yetishtirish texnologiyasi

Talabalarni O'zbekistonda yetishtiriladigan maymunjon navlarining xo'jalik belgilari va etishtirish texnologiyasi, ertapisharlik va tez xosilga kiruvchi navlar, ularning yer ostki va yer ustki qismlarini tuzilishi va rivojlanishi, gullari va ularni changlanishi va xosil tugishi, meva va rezavor meva usimliklarini jadal o'stirish usullari, ulardan sifatli xosil yetishtirish omillari, kichik maydonda ko'p xosil yetishtirish texnologiyalari bilan tanishtirish.

8-mavzu. Krijovnikaning biologik xususiyatlari va yetishtirish texnologiyasi

Talabalarni O'zbekistonda yetishtiriladigan krijovnik o'simligining xo'jalik belgilari va yetishtirish texnologiyasi, ertapisharlik va tez xosilga kiruvchi navlar, ularning yer ostki va yer ustki qismlarini tuzilishi va rivojlanishi, gullari va ularni changlanishi va xosil tugishi, meva va rezavor meva usimliklarini jadal o'stirish usullari, ulardan sifatli xosil yetishtirish omillari, kichik maydonda ko'p xosil yetishtirish texnologiyalari bilan tanishtirish.

9-mavzu. Na'matakning biologik xususiyatlari va yetishtirish

<p>texnologiyasi</p> <p>Talabalarni O'zbekistonda na'matak o'simligining xo'jalik belgilari va yetishtirish texnologiyasi, ertapisharlik va tez xosilga kiruvchi navlar, ularning yer ostki va yer ustki qismlarini tuzilishi va rivojlanishi, gullari va ularni changlanishi va xosil tugishi, meva va rezavor meva usimliklarini jadal o'stirish usullari, ulardan sifatli xosil yetishtirish omillari, kichik maydonda ko'p xosil yetishtirish texnologiyalari bilan tanishtirish.</p> <p>10-mavzu. Golubikaning biologik xususiyatlari va yetishtirish texnologiyasi</p> <p>Talabalarni O'zbekistonda golubika biologiyasi bilan tanishtirish, xo'jalik belgilarini o'rgatish, Golubika ko'chatlarini zamonaviy usullarda yetishtirish texnologiyasi o'rganiladi. Golubika ko'chatlarini yetishtirishda agroteknik tadbirlarini to'g'ri amalga oshirish shlarini bajarish.</p> <p>11-mavzu. Meva va yong'oq ekish tizimlari</p> <p>Asosiy pomologik ekinlarni ishlab chiqarish va qayta ishlash tizimlariga umumiy nuqtai nazar, hozirgi madaniy va hosilni yig'ish muammolari va tijorat meva yetishtirish bilan bog'liq muammolar tahlili to'g'risida so'z yuritiladi.</p> <p>12-mavzu. Daraxt va butalarni kesish</p> <p>Meva daraxtlari qishki va yozgi kesish mavsumda daraxtlarning ko'p shoxlarini kesish orqali keyingi yilda ko'plab yangi va yosh novdalar rivojlanadi, urug'li mevalilarda o'suvchi novdalar, danakli mevalilarda esa hosil beruvchi novdalar rivojlanadi, quyosh nurini daraxtning ichki tomoniga tushishi ta'minlash, novdalarini siyraklashtirish, uchki qismini qisqartirish ahamiyatli jihatlarni, hosildorlikni oshirish omillarini o'rganish.</p> <p>III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Rezavor meva o'simliklarini ishlab chiqarish va biologik guruhlariga ajratish. 2 Rezavor meva o'simliklarini yer ustki va yer ostki qismini tuzilishi 3 Rezavor meva o'simliklarini oziqlantirish uchun organik va mineral o'g'itlar miqdorini hisoblash 4 Rezavor meva o'simliklarini sug'orish miqdorini hisoblash 5 Qulupnayning istiqbolli navlarini tavsifi 6 Xo'jag'at (malina) va maymunjon (ejevika) istiqbolli navlarini tavsifi 7 Qorag'at (smorodina) va krijovnikaning istiqbolli navlarini tavsifi 8 Na'matak, aktinidiyaning tur va navlariga tavsifi 9 Uchqat va kalina yetishtirish texnologiyasi 10 Golubika va chernikaning istiqbolli navlarini tavsifi 11 Chakanda va zirk yetishtirish texnologiyasi 	
---	--

<p>12 Klyukva va brusnika yetishtirish texnologiyasi</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p><i>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Qulupnay ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 2 Xo'jag'at (malina) ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 3 Maymunjon (ejevika) ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 4 Qorag'at (smorodina) ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 5 Krijovnika ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 6 Namatak ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 7 Golubika ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 8 Klyukva ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 9 Brusnika ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 10 Rezavor meva o'simliklarini hosilini yig'ish. 11 Golubika ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 12 Chernika ko'chatini yetishtirish texnologiyasi 	<p>3 V.Ta'lim natijalari / Shakllanadigan komponentsiya:</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezavor mevalilikni ilmiy asosda rivojlanish tarixini; - rezavor meva ekinlari kelib chiqishi va ularni filogenezi <i>haqida tussavurga ega bo'lishi</i>; - rezavor meva etishtirish texnologiyasini ishlab chiqishda ularni biologik xususiyatlarini o'rni va ularni o'sish hamda rivojlanishi uchun qulay sharoitni yaratishni; - rezavor meva ekinlarini tuproq sharoitiga ko'ra joylashtirish, alamashlab ekish uslublarini mustaqil tuza bilishni; - rezavor mevalarni turli navlarini etishtirish usullarini; - rezavor meva navlarini bilish va ularni biologiyasiga ko'ra ekish muddatlari, usullari, ko'chatlarni ekishga tayyorlash va uni sarfi, ekish chuqurligini o'rganishi; - ko'chatzorga ekinlangan rezavor meva maydonlarida qatqaloqqa qarshi kurashish choralari, mulchalash, qora sovuqqa qarshi kurashish choralarida to'g'risidagi ma'lumotlarni bilishi; - rezavor meva o'simliklari xayotini davomiyligi, xo'jalik va botanik belgilariga ko'ra guruhlashni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; - turli xildagi mineral, organik o'g'itlardan foydalanish muddatlari va usullarini o'rganishi; - rezavor mevali bog'larni sug'orish usullari va muddatlarini bilishi; - rezavor mevali ekinlarni kasalliklari va zararkunandarga qarshi kimyoviy zaxarli moddalardan foydalanish xamda biologik kurashish usullardan foydalanish yo'llarini o'rganishi;
--	--